

Thema 5

WOONPLEK EN LEEFPLEZIER

Module

Wat geeft Leefplezier op de woonplek?

- 1 Uitgaan van de bewoner
- 2 Beleving centraal
- 3 Thuisgevoel
- 4 De woonplek
- 5 Leefstijl als vertrekpunt
- 6 De uitdaging

Inleiding

De meeste mensen hebben de wens om zo lang mogelijk zelfstandig thuis te blijven wonen, ook op hoge leeftijd. Maar als thuiswonen niet meer mogelijk is, is verhuizen naar een verpleeghuis straks de enige optie, omdat het aantal verzorgingshuizen de komende jaren drastisch wordt afgebouwd. Verhuizing naar een verpleeghuis is niet gemakkelijk zolang een verpleeghuis niet als een eigen (t)huis voelt. Als een omgeving waar men zich gerespecteerd voelt en waar men zo zelfstandig mogelijk kan wonen met voldoende ondersteuning.

Wonen staat voor ouderen hoog op hun lijst voor Leefplezier. Daarom is het van belang dat voor bewoners in een verpleeghuis in alles moet worden gestreefd om te komen tot een leefplezierwoongeving. Bij het vormgeven van zo'n woonomgeving wordt van een architect gevraagd dat hij zich vanaf het begin verdiept in de achtergronden van de bewoners waarbij aspecten als eigen smaak van ondergeschikt belang zijn. Bij het ontwerpen van een leefplezieromgeving is het cruciaal dat de architect uitgaat van de bewoners en kijkt hoe hij het voor hen zo plezierig mogelijk kan maken. Met andere woorden: **Leefplezier daar draait het om.**

1 Uitgaan van de bewoner

Er wonen in ons land ruim 65.000 bewoners in veelal traditionele verpleeghuizen. Dit zijn kwetsbare ouderen en mensen met complexe zorgvragen. Het gaat daarbij om bewoners die bijvoorbeeld beperkt zijn in hun functioneren na een herseninfarct of door ziektes zoals Mutipele Sclerose, om mensen met vormen van ernstig niet-aangeboren hersenletsel of om mensen die in vegetatieve toestand zijn. Het betreft ook bewoners die bijvoorbeeld lijden aan diverse vormen van dementie of het syndroom van Korsakov.

De komende jaren zullen veel van de huidige verpleeghuizen aangepast of gesloopt worden. Deze Leergang geeft richtlijnen voor het ontwikkelen van nieuwe verpleeghuizen van de toekomst, uitgaande van de bewoner en gebaseerd op Leefplezier. Als uitgangspunt zijn mensen met dementie genomen, maar de principes zijn ook toepasbaar op andere groepen van bewoners.

2 Beleving centraal

Ieder mens heeft verschillende behoeftes. Zo ook mensen met dementie. In haar boek 'De wondere wereld van dementie' onderscheidt Anneke van der Plaats drie typen dementerenden: de dolers, de evenwichtzoekers en de zen-dementerenden. Doordat de hersenen bij dementie op verschillende manieren achteruitgaan, hebben dementerenden behoefte aan verschillende hoeveelheden prikkels. Bij de eerste twee typen dementerenden is een goed evenwicht in de mate van prikkeling belangrijk, terwijl de laatsten vooral behoefte hebben aan een rustige omgeving. Dat stelt eisen aan de indeling en aankleding van een verpleeghuis om door mensen met dementie als prettig te worden ervaren. Een Leefplezier architectuur begint dan ook bij het centraal stellen van de beleving van de bewoner.

Bij de Leefplezier ontwerpuitgangspunten voor een verpleeghuis van de toekomst gaat het om sfeer en comfort, om een omgeving die aansluit bij de beleving van de bewoners.

De vraag daarbij is hoe deze belevingswereld er uitziet. Wat bijvoorbeeld iemand, die lijdt aan dementie, denkt en voelt, varieert natuurlijk van persoon tot persoon. Hij ervaart de wereld als koud, warm, lawaaiig, stil, rustig, vol licht, prettig of onprettig ruikend en dergelijke. Deze zintuiglijke ervaringen roepen weliswaar geen gedachten meer op, maar kunnen wel leiden tot spanning of ontspanning. Naast de verschillen speelt er echter bij veel dementerenden een vergelijkbaar belevingsthema, namelijk het gevoel van onveiligheid en angst. Daarom is het stereotiepe traditionele verpleeghuis voor de toekomstige bewoners vaak een schrikbeeld, waar mensen met dementie zich niet zomaar thuis voelen.

3 Thuisgevoel

Bij het vormgeven van een woonomgeving voor Leefplezier is uitgangspunt dat zo'n vormgeving een bijdrage kan leveren aan het bevorderen van het Leefplezier van de bewoners, waardoor zij zich beter thuis voelen in een voor hen nieuwe woonomgeving. Thuis is meer dan een dak boven een hoofd. Thuis is waar iemand eerder woonde, een plek die men zelf uitgekozen heeft, zelf aangekleed en ingericht.

Thuisgevoel krijgt men door herinneringen aan het eigen leven, aan bekenden en familie en doen waar men zin in heeft en wanneer men daar zin in heeft. Het is een omgeving waar de bewoners zoveel mogelijk hun leven kunnen voortzetten zoals ze dat thuis gewend waren.

4 De woonplek

Veel mensen denken bij een verpleeghuis aan een hoog, groot gebouw met lange gangen. waar je kunt dwalen en verdwalen. Verhuizen naar zo'n verpleeghuis betekent voor iedereen veelal een abrupt einde van het gewone, vertrouwde leven. Bij het ontwerpen van een verpleeghuis vanuit de Leefpleziervisie gaat het om het vormgeven van een woonomgeving, waarin bewoners hun leven kunnen voorzetten zoals ze thuis gewend waren. Dat vraagt om een totaal ander ontwerp van de plattegrond en architectuur en een andere vormgeving van het interieur.

Bij het inhoud geven van een leefpleziervormgeving staat de beleving van de woonplek die aansluit bij de beleving van de bewoners centraal. Een

leefpleziervormgeving van het gebouw en het interieur gaat uit van de opvatting dat een leefplezieromgeving een bijdrage levert aan leefplezier.

Daarbij staat het functionele niet op de eerste plaats, maar het scheppen van een gastvrije omgeving en interieur, waarin je je als bewoner, gebruiker en bezoeker thuis voelt.

Het gaat daarbij om een veilige en beschermde omgeving die het mogelijk maakt dat de bewoner zich vrij kan bewegen en gewoon veilig hun eigen voordeur kunnen uitlopen om de voorzieningen van het verpleeghuis te bezoeken: bijvoorbeeld de winkel, de kapper, het restaurant, het café, de tuin etc. Net zoals in de gewone wereld.

5 Leefstijl als vertrekpunt

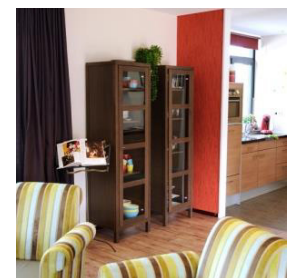
Alles in zo'n woonomgeving staat in dienst van de mensen die er wonen, zodat de omgeving als een 'thuis' wordt ervaren, bepaald door de sfeer die er gecreëerd is met voorwerpen die mooi zijn of gezelligheid en herkenbaarheid uitstralen passend bij hun leefstijl. Een omgeving waar de zorgverleners gast zijn van de bewoners om ze te ondersteunen met zorg en service.

Er zijn de afgelopen periode diverse woonprojecten gerealiseerd die gebaseerd zijn op leefstijlbouwstenen. Een geslaagd voorbeeld hiervan is de [Hogeweyk in Weesp](#). Het project bestaat uit 23 verschillende woningen. In ieder woonhuis woont een groep van 6-7 mensen met dezelfde interesses en achtergronden, die met elkaar een zelfstandige huishouding voeren. De vormgeving en inrichting van de woningen

en de naaste omgeving, is afgestemd op de leefstijlachtergrond van de bewoners.

Zo is er binnen het project een dwarsdoorsnede aan leefstijlen uit de samenleving gerealiseerd.

Zo'n gebouw blijkt beter in een gewone thuisgevoelbehoefte te kunnen voorzien dan de traditionele medisch georiënteerde verpleeghuiszorg. Werken aan leefplezier begint bij het creëren van een plezierige plek om te wonen en te leven in een verpleeghuis. Deze visie moet leiden tot een plattegrondontwerp, dat is afgestemd op een normaal huishouden met een huiselijke zorg en een normale dagelijkse routine. De kern daarvan is om niet langer te denken in termen van 'zorg', maar in termen van 'een zo gewoon mogelijk leven'.

6 De uitdaging

De uitdaging voor de komende jaren is dat architecten en opdrachtgevers voor de verpleeghuizen van de toekomst vorm geven aan het gewone leven. Een vorm die uitgaat van het Leefplezier van de bewoners en die aansluit bij de plaatselijke en regionale leefomstandigheden.